

'In de slachtofferrol kom je niet verder'

Reportage
Emancipatie

Stedelijk centrum Feniks in Tilburg helpt vrouwen in armoede. 'Als je de positie van deze moeders versterkt, verbeter je in één klap die van hun kinderen.'

Van onze verslaggeefster
Marjon Bolwijn

TILBURG Als je een stukje worst wilt, hoef je niet het hele varken in huis te halen. Het is een van de harde grappen die galmen door de gangen van Feniks, het stedelijk centrum voor emancipatie in Tilburg. Daar lopen per jaar een paar honderd vrouwen in en uit. Bijstandsmoeders van piepjong tot 45-plus, werkende armen, gevluchte of gedumpte uitgetrouwde vrouwen, illegalen. Altemaal houden ze het hoofd amper of niet boven water. Feniks kript hun zelfbeeld op en wijst de weg uit het moeras.

Een ruime meerderheid van de armen in Nederland is vrouw. Velen zijn in financiële problemen gekomen door kuren van hun ex-man, wat de soms zwarte humor in dit gebouw verklaart. Gerda de Vries, directeur van Feniks, wijst de bezoekers ook graag op hun eigen verantwoordelijkheid en soms naïviteit. 'We zien een hoop vrouwen die een slachtofferrol aannemen. Daar kom je niet verder mee. Wel met inzicht in je eigen aandeel en de kans te pakken het roer om te gooien.'

De Vries is van de kordate aanpak. Ze wacht niet alleen af of vrouwen naar het centrum komen, maar zoekt ze ook op. Markten zijn voor haar team van drie betaalde en 35 vrijwillige medewerkers dé plek om vrouwen met weinig geld tegen te komen.

Nieuwe kleren

Op een donderdag brengt De Vries een Feniksklant, een grijzende vrouw van begin 60, naar Dress4Success, een winkel waar werklozen met een krap budget nieuwe kleding mogen uitzoeken om goed voor de dag te komen op een sollicitatie. De rijzige dame heeft geen sollicitaties lopen, maar is 30 kilo afgevallen en past haar kleding niet meer. Voor iets nieuws heeft ze geen geld. Ze leeft van een arbeidsongeschiktheidsuitkering onder bijstandsniveau en komt niet in aanmerking voor bijzondere bijstand voor nieuwe kleding. 'Die krijg je alleen als je 50 kilo of meer bent afgevallen', zegt De Vries. Daarom is ze op zoek gegaan naar een ander potje, van een particuliere stichting, waardoor deze vrouw toch een outfit kan uitzoeken. De vrijwilliger van Dress4Success reikt haar een strakke broek aan met een fuchsiaroze blouse. Als ze in de spiegel kijkt, slaakt ze een gil. 'Hiermee kan ik wel op de kermis gaan staan! Ik ben alleen wijde, zwarte kleding gewend.'

Een week eerder heeft De Vries het klusteam van vrijwilligers (v) met kwasten en verf naar een alleenstaande Turkse moeder met vijf kinderen gestuurd. 'Haar huis zag er zo grijs en verwaarloosd uit, ik werd er treurig van. Een lijkje verf geeft mensen

vaak een duw in de goede richting.'

Tilburg heeft een actief armoedebeleid, met als belangrijke doelgroep alleenstaande ouders. De Vries: 'Het is de grootste groep armen in Nederland en bestaat voor 90 procent uit moeders. Uit ons onderzoek, *Het vrouwelijke gezicht van armoede*, blijkt dat een armoedebeleid voor deze groep effect heeft als hun emancipatie de inzet is. Het zijn vooral laagopgeleide vrouwen voor wie thuisblijven voor de kinderen de norm is én laaggeschoolden die met werken niet genoeg verdienen. Als je de positie van deze moeders versterkt, verbeter je in één klap die van hun kinderen.'

Neerwaartse spiraal

Mannen in armoede gaan drinken, gokken of het criminele pad op. Vrouwen internaliseren hun problemen, zegt De Vries. Met psychische en lichamelijke klachten tot gevolg, zoals stress, slapeloosheid, depressie en overgewicht. Feniks probeert deze neerwaartse spiraal te doorbreken met sociale activiteiten en cursussen. De 'meedoenregeling' van de gemeente Tilburg maakt dit mogelijk. Die geeft inwoners die leven op bijstandsniveau ter waarde van 100 euro per jaar toegang tot sociale activiteiten en cursussen om ze uit hun isolement te halen.

Agnes (45) is door haar psycholoog naar Feniks verwezen. Voor kosteloze alleiding en sociale contacten, omdat ze in een klein wereldje leeft. Ze heeft net een cursus 'Op eigen kracht' afgerond en voelt zich nu iets zekerder van zichzelf. De volgende stap is een loopbaancoach van de gemeente. 'Werk vinden zal niet meevallen op mijn leeftijd.'

Agnes zit er verslagen bij als ze vertelt dat haar man een week voor Kerst 2011 vertrok. Ze bleef achter met haar kinderen van nu 18 en 22 jaar. Nog kan ze er niet bij. 'Ik dacht dat we een goed huwelijk hadden en zag ons samen oud worden. We hadden net ons huis verbouwd, dan verwacht je niets niet.' Ze vertelt dat ze de 22 jaar van haar huwelijk geheel aan man en kinderen wijdde. 'We waren altijd samen. Als je hem zag, zag je mij en andersom.' Na de middelbare school ging ze in een winkel werken en stopte daarmee zodra ze op haar 23ste zwanger werd. 'Ik dacht altijd: als je gaat scheiden, doe je dat samen. Ik was het niet van plan, dus ik had niet gedacht dat dit mij zou overkomen.'

Ze is verhuisd naar een huurflat in een andere wijk, waar ze zich door de etnische samenstelling niet thuis voelt. 'Ik ben alles kwijt: mijn man, ons huis, de burens, een auto en leef nu op bijstandsniveau. Ik heb 75 euro per week te besteden met twee schoolgaande kinderen. We eten tweemaal per week brood in plaats van warm.'

De Vries weet dat veel alleenstaande moeders in de bijstand zo zwaar in de problemen zitten, dat hun hoofd niet staat naar werk zoeken. 'Als je niet weet of je 's avonds warm eten voor je kinderen hebt, als je niet slaapt van de schulden die je moet aflossen, dan is er geen energie om te kijken naar een baan.' Met haar centrum probeert ze deze vrouwen uit hun vicieuze cirkel te trekken. 'Eerst halen we hen uit de slachtofferrol. Dat kan jaren duren. Ik ben ervan overtuigd dat iedereen in armoede gemotiveerd is eruit te komen.'